

«ԵՐԵՎԱՆԻ ԳԱԳԻԿ ՍՏԵՓԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ N° 135
ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑ» ՊՈԱԿ

ՊԱՐՏԱԴԻՐ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Թեման՝ - Սովորողների մեջ ինքնուրույնության, նախաձեռնության և ստեղծագործական ունակությունների զարգացումը առարկայի դասավանդման ընթացում խաղի միջոցով

Հետազոտող ուսուցիչ – Նունե Չանախյան

Ուս. հաստատությունը՝ Յ. Լեփսիուսի անվան հ. 88 հիմնական դպրոց

Ղեկավար՝ Արմինե Քարտաշյան

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Բովանդակություն.....	1
Ն ե ղ ա ծ ու թ յ ու ն.....	2
Ի ն ք ն ու ղ ու յ ն ու թ յ ու ն.....	4
Ստեղծագործական ունակություններ.....	6
Գործնական համատեքստ	7
Եզրակացություն.....	14
Օգտագործված գրականություն	15

Ն Ե Ր Ա Ծ ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն

Ժամանակակից կրթական համակարգի կարևոր խնդիրներից և արժեքային կողմնորոշիչներից մեկն է աշակերտների մեջ ինքնուրույնության և ստեղծագործական ունակությունների ձևավորումն ու զարգացումը: Այս որակները օգնում են անձին հետագայում ինքնադրսևորվել կյանքի բոլոր բնագավառներում: Սովորողները այս որակների շնորհիվ զարգացնում են իրենց ճանաչողական կարողություններն ու հմտությունները:

Կրտսեր դպրոցական տարիքի երեխաների մեջ ինքնուրույնության և նախաձեռնողականության զարգացումը էապես կախված է մեծերից, հարագատներից և ուսուցիչներից, ովքեր շրջապատում են երեխային:

Ինքնուրույնությունը տարրական դասարաններում բավականին մեծ դեր ու նշանակություն ունի:

Մանկավարժների առջև բավականին հստակ պահանջ է դրված, աշակերտների մեջ սերմանել ինքնուրույնությունը, նոր գիտելիքներ ստանալու և դրանք մշակելու ունակությունը, ստեղծագործական մոտեցում ցուցաբերելու հատկությունը, տարբեր աղբյուրներից ստացված գիտելիքները մշակելու, վերլուծելու և դրանք առանձնահատուկ կերպով կիրառելու ձգտումը:

Կարևոր խնդիր է նաև սովորեցնել երեխաներին ստեղծագործաբար մոտենալ առկա խնդիրներին՝ չվախենալով ուսման մեջ առկա դժվարություններից:

Ինքնուրույնության և ստեղծագործական հմտությունների ձևավորման և զարգացման մեջ հսկայական է ուսուցչի դերը: Երեխաների ինքնուրույնությունը զարգանում է աստիճանաբար, դասից դասս, դասարանից դասարան:

Տվյալ հետազոտական աշխատանքի շրջանակներում ես իմ առջև նպատակ եմ դրել ուսումնասիրել աշակերտների ինքնուրույնության, ստեղծագործականության խթանման գործընթացի առանձնահատկությունները: Այս նպատակի իրացման համար վեր են հանվել և առաջադրվել են հետևյալ կարևոր խնդիրներ.

- Ուսումնասիրել ինքնուրույնության և ստեղծագործականության խթանման հիմնասական մանկավարժական միջոցները
- Պարզել, թե ինչպես են ազդում ստեղծագործական խաղերը աշակերտների ինքնուրույնության և ստեղծագործականության խթանման վրա:

- Առանձնացնել այն խնդիրները և դժվարությունները, որոնք առաջանում են աշակերտների ինքնուրույնության խթանման գործում:
- Առաջարկել ինքնուրույնության և ստեղծագործականության խթանման ժամանակակից միջոցներ և եղանակներ:

Այսպիսով, հավելենք, որ դպրոցում՝ աշակերտների ինքնուրույնության խթանման առաջնային նպատակն է աշակերտի անձի և նրա ստեղծագործական ընդունակությունների զարգացումը: Այս նպատակի իրացմանն անհրաժեշտ է մոտենալ քայլ առ քայլ, կիրառելով տարբեր մանկավարժական միջոցներ, ուսուցման մեթոդներ և այլն:

Ի Ն Ք Ն ՈՒ Ր ՈՒ Յ Ն ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն

Կրտսեր դպրոցական տարիքը, մանկավարժների և հոգեբանների կարծիքով, առավել կարևոր է երեխաների մեջ տարբեր որակների և հատկությունների զարգացման համար, որոնց օգնությամբ նրանք կկարողանան դրսևորել հետագա կյանքում, կենսագործունեության տրբեր ուղորտներում: Այդպիսի որակներից են ստեղծագործական ակտիվությունը, ինքնուրույնությունը, վստահությունը, պատասխանատվության զգացումը, համատրությունը և այլն: Այս տարիքում երեխայի կայացման կարևոր ուղղություններից է ինքնուրույնության զարգացումը, որը մեծապես որոշում է երեխայի հաջող գործունեությունը հետագա կյանքում:

Ինքնուրույնությունը ձևավորվում է աստիճանաբար՝ երեխայի յուրաքանչյուր տարիքային փուլում, ընդ որում յուրաքանչյուր տարիքում այն ունի տարբեր հատկություններ և դրսևորման ձևեր: Մինևույն ժամանակ, յուրաքանչյուր տարիքային փուլում անհրաժեշտ է, որպեսզի երեխաների ինքնուրույնության ձգտումը խրախուսվի մեծերի կողմից համապատասխան չափաբաժիններով և ռացիոնալ կերպով՝ զարգացնելով անհրաժեշտ հմտություններ և կարողություններ երեխաների մեջ:

Ինքնուրույնությունը սերտորեն կապված է այնպիսի հոգեբանական հատկանիշի հետ, ինչպիսին է երեխայի կամքը, որի շրջանակներում երեխան գիտակցված կերպով կարգավորում է սեփական վարքը և գործունեությունը: Վերջիններս, իրենց հերթին, դրսևորում են երեխայի կարողության մեջ՝ հաղթահարել դժվարությունները, որոնք հանդիպում են առաջադրված նպատակին հասնելու ճանապարհին:

Կրտսեր դպրոցական տարիքու աշակերտը սովորաբար ունի դրական տրամադրվածություն շրջապատող իրականության հանդեպ, սիրում է խաղալ և երևակայել: Այս տարիքում երեխան, որպես կանոն, արդեն հակված է սեփական կարծիքը ունենալու, սակայ մեծի հեղինակությունը կարող է մեծ ազդեցություն ունենալ այդ կարծիքի ձևավորման և բզարգացման վրա: Այս ամենը անմիջականորեն ազդում է երեխայի և շրջակա իրականության միջև փոխազդեցությունների վրա:

Գիտակցելով, որ ինքնուրույնությունը անձի կարևորագույն բաղադրիչներից մեկն է, բազմաթիվ ժամանակակից գիտնականներ ուշադրություն են կենտրոնացրել դրա էության ուսումնասիրության վրա: Իսկապես, ինքնուրույնության դաստիարակման խնդիրը ենթադրում է այդ ֆենոմենի հստակ սահմանում և դրա հատկանիշների առանձնացում:

Այսպես, ըստ Ս. Օժեգովի բառարանի, «ինքնուրույն» հասկացությունը ունի մի քանի սահմանումներ¹.

- Անկախ, ազատ
- Անկախ գործողություններ և դատողություններ կատարելու ունակություն
- Մյուսներից առանձնացված
- Ինքնուրույն ուժերով կատարվող գործունեություն՝ առանց կողմնակի օգնության և ուղղորդման
- Կողմնակի ազդեցությունից անկախ

Ձ. Շինտարը ինքնուրույնության ֆենոմենը սահմանում է , որպես «անկախություն, ասանձի ձգտում և ունակություն, գործողություններ կատարել առանց շրջապատող անձանց օգնության»²:

Դառնալ ինքնուրույն և նախաձեռնող – օբյեկտիվ օբյեկտիվ անհրաժեշտություն է և յուրաքանչյուր երեխայի բնական պահանջ:Սակայն, ինքնուրույն գործելու ունակությունը չի բացառում կողմնակի օգնության հնարավորությունը և, նույնիսկ, ցանկալիությունը:

Ինքնուրույնությունը սահմանվում է ոչ միայն որպես ազատություն արտաքին ազդեցություններից և պարտադրանքներից, այլև որպես «ընդունակություն հակազդել արտաքին ազդեցություններին և վերամշակել դրանք սեփական գիտակցության մեջ»:

Ըստ մանկավարժական հանրագիտարանային բառարանի ինքնուրույնությունը սահմանվում է որպես «անձի առանցքային որակներից մեկը, որն արտահայտվում է կարողության մեջ նպատակներ սահմանել և սեփական ուժերով հասնել դրանց իրականացմանը»:

Միևնույն ժամանակ, ինքնուրույնության տակ ենթադրվում է անձի պատասխանատու վերաբերմունքը սեփական արարքների հանդեպ, ընդունակություն ցանկացած իրաիճակում գործել գիտակցված և նախաձեռնողական, կայացնել ոչ ավանդական և ոչ ստանդարտ որոշումներ:

Դ. Էլկոնին դիտարկում է ինքնուրույնությունը, որպես անձի ինտեգրալային հատկություն, որն արտացոլում է անձի կոգնիտիվ և կամային հատկանիշների

¹ <https://slovarozhegova.ru/>

² <https://infourok.ru/pedagogicheskie-usloviya-vospitaniya-samostoyatelnosti-uchaschihsya-v-nachalnoy-shkole-3773403.html>

միասնություն, ստեղծագործական և ակտիվ վերաբերմունք արտաքին աշխարհի հանդեպ:

Առաջատար հոգեբաններ և մանկավարժներ Վ. Դավիդովի, Գ. Յուկերմանի և այլոց կարծիքով կրտսեր դպրոցականների ինքնուրույնությունը և նախաձեռնողականությունը դասապրոցեսում առաջին հերթին արտահայտվում է կարողության և ընդունակության մեջ ինքնուրույն մտածել, կողմնորոշվել նոր իրավիճակում, ինքնուրույն տեսնել խնդիրը և դրա լուծման ուղիղները:

ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՈՒՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ստեղծագործական ընդունակությունները հարկավոր է զարգացնել երեխաների մոտ սկսած ամենավաղ տարիքից:

Գոյություն ունի կարծիք, որ ստեղծագործականությունը անձի բնածին հատկությունն է, որոշ երեխաների մոտ այն առկա է, որոշների մոտ՝ ոչ: Սակայն, բազմաթիվ հոգեբանական և մանկավարժական հետազոտությունների արդյունքում պարզ է դարձել, որ բնածին կարող են լինել միայն ստեղծագործականության հակումները: Որպեսզի դրանք դառնան ստեղծագործական մոտեցումներ և ճկուն միտք, այդ հակումները պետք է մշտապես զարգացնել:

Տվյալ խնդրի շուրջ առկա որոշ գրական աղբյուրների ուսումնասիրությունը ցույց է տվել, որ ստեղծագործականության խնդիրը տարբեր կերպ է մեկնաբանվում տարբեր հեղինակների, մասնագետների կողմից: Այսպես օրինակ, Ե. Տունիկը, ով զբաղվել է Է. Տրինսի գիտական հայացքների խորին ուսումնասիրմամբ, ըստ վերջինիս հիայեցակարգի մեկնաբանում է ստեղծագործականությունը, որպես անձի ընդունակություն, որը մշտապես գտնվում է զարգացման գորշընթացում և կախված է բազմաթիվ ներքին և արտաքին պայմաններից, գործոններից³:

Հեղինակն առանձնացնում է ստեղծագործականության հետևյալ չափանիշները.

- Մտքի սահունություն
- Մտքի ճկունություն
- Մտքի օրիգինալություն /յուրօրինակություն
- Մտքի մշակվածություն

³<https://4brain.ru/D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8/>

Ն. Լեյտենը նշում էր, որ ստեղծագործականությունը հզոր գործոն է հանդիսանում անձի զարգացման գործընթացում, որով բնութագրվում է տվյալ անձի պատրաստակամությունը փոխելու, հրաժարվելու կարծրատիպերից, ազդելու շրջակա իրականության վրա:

Այսպիսով, ստեղծագործականությունը սահմանվում է, որպես անձի ընդունակություն ծնելու նոր գաղափարներ գործունեության այս կամ այն ոլորտում, որոնք կնպաստեն առաջադրված խնդիրների էլ ավելի արդյունավետ լուծմանը: Այս ընդունակությունը կարող է արտահայտվել աձի մտածողության, ընկալման, երևակայության, էմոցիաների, ինչպես նաև իր գործունեության արդյունքների մեջ:

Հայտնի են նաև ստեղծագործականության և ինքնուրույնության որոշ տարիքային առանձնահատկություններ: Այսպես, օրինակ, Ա. Բելոուսովան կարծում է, որ վաղ մանկական տարիքում ստեղծագործականությի խթանման վրա մեծապես ազդում են էմոցիաները:

Մակայն ստեղծագործական գործընթացի կարգավորման զգացմունքային, էմոցիոնալ հիմքի առկայությունը դեռևս չի սպառում այս ֆենոմենի զարգացման մեխանիզմը երեխաների մոտ: Գոյություն ունեն նոր գաղափարների ստեղծման նաև այլ տեխնոլոգիաներ: Օրինակ, զարգացնող ուսումնառության հայեցակարգում ստեղծագործականգործընթացը կապվում է տեսկան մտածողության հետ:

Դպրոցում աշակերտների ստեղծագործականության խթանման գործու կարևոր նախապայման է մանկավարժի ներազդեցությունը նրանց մտածողության գործընթացի վրա:

Այսպիսով, ստեղծագործականությունը աշակերտի ներքին ակտիվությունն է, որը կապված է նրա հետաքրքրությունների, բնավորության և անձի առանձնահատկությունների, մտածողության առանձնահատկությունների հետ:

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՏԵՔՍ

Դպրոցում ուսուցչի աշխատաանքի և աշակերտների ուսումնական հաջողությունների արդյունքները չափվում են ձեռք բերված գիտելիքներով, կարողություններով ու հմտություններով: Արդի ժամանակաշրջանում, երբ կյանքն օրեցօր առաջընթաց է ապրում, դպրոցի կարևորագույն խնդիրներից են դառնում

աշակերտների կրեատիվության, նրանց ստեղծագործական մտածողության, ինքնուրույն որոշումներ կայացնելու կարողությունների ձևավորումն ու զարգացումը⁴:

Դիտարկենք, որտեղ և ինչպես է առավել լիարժեք կերպով արտահայտվում և զարգանում կրտսեր դպրոցականների ինքնուրույնությունը և ստեղծագործականությունը՝ հիմնվելով հետազոտողի մանկավարժական փորձի և համապատասխան գործունեության ընթացքում արված եզրակացությունների վրա:

Ուսումնական գործընթացում կրտսեր դպրոցականի ինքնուրույնությանը, ստեղծագործականությանը և նախաձեռնողականությանը նպաստելու համար անհրաժեշտ է երեխային հնարավորություն տալ ինքնուրույն մտածել և արտայատլ սեփական տեսակետը այս կամ այն հրցի շուրջ:

Ուսուցիչները նաև պետք է ձգտեն որպեսզի աշակերտը ինքնուրույն կատարի ուսումնական առաջադրանքները, առանց կողմնակի օգնության: Մեծ նշանակություն ունեն ինքնուրույն աշխատանքները և ստեղծագործակա առաջադրանքները ուսումնական պրոցեսում: Ընդ որում, դրանց պարագայում օգնության աստիճանը կարող է կախված լինել կոնկրետ երեխայի առաջադիմությունից: Այսպես, օրինակ, մեկ աշակերտին խնդիրը լուծելու համար բավական է միայն կարդալ խնդրի տեքստը, մյուսին անհրաժեշտ է նաև այդ տեքստի համառոտագրությունը, իսկ երրերդ աշակերտին անհրաժեշտ է կազմել խնդրի լուծման հաջորդական պլան:

Կրտսեր դպրոցականների ինքնուրույնության զարգացմանը նպաստում է նաև արտադասարնյին ընթերցանությունների կազմակերպումը, որոնց պարագայում դպրոցականները ինքնուրույն են ծանոթանում ստեղծագործություններին, իսկ դասերի ժամանակ կամ արտադասարանային գործունեության ընթացքում ինքնուրույնությունը և նախաձեռնողականությունը կարող է զարգանալ նքնորույն, ստեղծագործական առաջադրանքներ կատարելու ընթացքում, օրինակ, խաչբառերի լուծում, վիկտորինաների կազմակերպում և այլն:

Ուսումնասիրությունները ցույց են տվել, որ ճանաչողական ինքնուրույն գործունեություն ծավալելու և ստեղծագործական ունակությունների զարգացման վրա ազդում են ինչպես տարերայնորեն և հատուկ նպատակային կազմակերպված, այպես էլ

⁴ <https://lib.amedu.am/category/56>

բնական և սոցիալական գործոններ: Բացառիկ ազդեցություն է ունենում նաև այն միջավայրը, ուր գտնվում է երեխան, և ուր նա իրեն դրսևորում է որպես ազատ, ինքնուրույն անձ՝ համագործակցելով այդ միջավայրի հետ: Այսպիսի գործունեության ծավալման ամենաարդյունավետ միջեցը խաղն է: Բազմաթիվ մանկավարժներ, հոգեբաններ գրել են, խոսել երեխաների խաղային գործունեության անհրաժեշտության մասին: Նրանք բոլորն էլ համարում են, որ խաղի միջոցով երեխային կարելի է ն՝ կրթել, և՛ դաստիարակել:

Դիդակտիկ խաղերին կրտսեր դպրոցականների մասնակցությունը նպաստում է նրանց ինքնահաստատմանը, ինքնադրսևորմանը, ինքնաիրացմանը, տարբեր դրդապատճառներով պայմանավորված՝ դրանք ձևավորում են հաջողության, հաղթանակի հասնելու կայուն ձգտումներ, կամային որակներ:

Ստորև ներկայացնեմ դիդակտիկ խաղերի մի քանի նմուշներ, որոնք ինքս աճախ կազմակերպում եմ՝ վերը նշված նպատակներով:

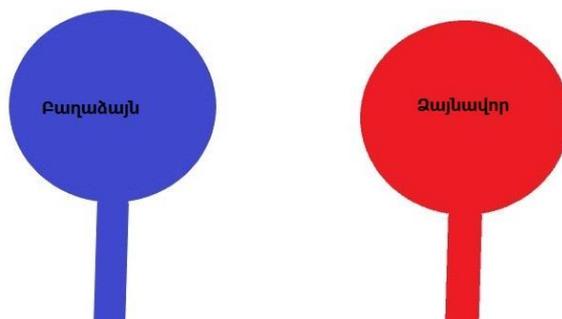
Խաղի անվանումը՝ «Կարմիր-Կապույտ»

Խաղի նպատակը՝ ամրկայել ձայնավոր և բաղաձայն հնչյունների մասին երեխաների ունեցած գիտելիքներն ու կարողությունները, երեխաների մեջ ձևավորել ազդանշաններն ընկալելու և դրանցով դեկավարելու կարողություններ

Անհրաժեշտ պարագաներ. կարմիր և կապույտ ազդանշանայն շրջանակներ՝ բռնակներով:

Խաղի ընթացքը. Ես բացատրում եմ երեխաներին

-Ես արտասանում եմ տարբեր հնչյուններ: Երբ արտասանում եմ ձայնավոր հնչյուն, դուք բարձրացնում եք կարմիր շրջանակը, իսկ երբ արտասանում եմ բաղաձայն, դք բարձրացնում եք կապույտ շրջանակը:

Խաղի անվանումը՝ «Փոստատարը նամակ բերեց»

Խաղի նպատակը՝ հարստացնել երեխաների բառապաշարը, զարգացնել ինքնուրույն խոսք կառուցելու կարողությունը, ձևավորել նրբանկատություն, մշակել տեսնելու, համեմատելու, վերլուծելու կարողությունները, զարգացնել երեխաների երևակայությունն ու ստեղծագործական մտածողությունը:

Անհրաժեշտ պարագաներ. փոստատարի պարկ՝ մեջը լցված ծրարներ, որոնց մեջ դրված են նամակները (փոքրիկ թեմատիկ նկարներ պարզ բովանդակությամբ):

Խաղի ընթացքը. Երեխաներից մեկը՝ պարկն ուսին դուրս է գնում: Ես ներկայացնում եմ

- Երեխանե՛ր, այսօր Կարենը մեր փոստատարն է: Տեսնենք նա ում է նամակ բերում: Իսկ ինչպե՞ս պիտի կարդաք այդ նամակը՝ նկարներով (ծրարների մեջ նկարներ են, որոնք պատմում են ինչ-որ դեպքերի կամ ինչ-որ մեկի մասին):

Առաջինը ես եմ ստանում նամակ և մի պատմություն հորինում նկարի շուրջ: Իմ օրինակով աշակերտները հերթով ստանում են նամակ և ատմում: Դասարանը հաշվում է յուրաքանչյուր աշակերտի կազմած պատմության նախադասությունների թիվը և գծում համապատասխան թվով շերտիկներով գծապատկերներ:

Նմանօրինակ խաղերի ժամանակ շատ կարևոր է աշակերտների մոտ հետաքրքրություն խթանել տրված խնդրի և նրա լուծման գործընթացի հանդեպ:

Ժամանակակից դպրոցում աշակերտը ուսումնական գործընթացում հանդես է գալիս, որպես ուսումնառության սուբյեկտ, համագործակցում է ուսուցչի և դասարանցիների հետ: Սա հենց այն առանձնային-կողմնորոշված ուսումնառության ոճն է, որը հանդիսանում է կրեատիվության զարգացման բարենպաստ գործոն: Հենց

այսպիսի միջավայրում մանկավարժը պետք է առաջին հերթին ձգտի բարենպաստ պայմաններ ստեղծել՝ աշակերտների ստեղծագործականության լիարժեք զարգացման համար, քանի որ ստեղծագործականությունը թույլ է տալիս աշակերտին հանդես գալ, որպես լսման գործընթացի ակտիվ մասնակիցը, իրականացնել սեփական մտահղացումները:

Հիմնվելով իմ մանկավարժական փորձի վրա, կարող եմ հվաստիացնել, որ կրտսեր դպրոցականների մոտ ինքնուրույնության և ստեղծագործականության զարգացմանը մեծապես նպաստում է ընտրության իրավիճակի ստեղծումը դասի ժամանակ, քանի որ հենց ընտրության իրավիճակն է նպաստում որոշակի աստիճանի զատության ձևավորմանը: Այսինքն, այս պարագայում աշակերտը հնարավորություն է ստանում ինքնուրույն ընտրել այս կամ այն իրավիճակում վարքի առավել հարմար տարբերակը կմ խնդրի լուծման եղանակը: Նիկնույն ժամանակ, կատարելով ընտրությունառկա տարբերակների միջև, աշակերտը սովորում է նաև պատասխանատվություն կրել իր ընտրության համար, հետևաբար, նաև ստացված արդյունքի համար: Մանկավարժական գործընթացում կարևոր է, որպեսզի այդ ազատությունը լինի պոզիտիվ, այսինքն ինքնաբավ:

Ինչպես նաև, կրտսեր դպրոցական տարիքում ինքնուրույնության և ստեղծագործականության զարգացումը առավել արդյունավետ է տեղի ունենում, քանի որ երեխաները այս տարիքու առավել հետքրքրված են շրջապատող իրականությամբ, պահանջ ունեն ինքնուրույն գործունեության, սակայն միևնույն ժամանակ, մեծի հեղինակությունը դուս նշանակալի է երեխայի համար, ինչն օգնում է մանկավարժին ուղղորդել աշակերտի գործունեությունը: յուրաքանչյուր աշակերտ անհատականություն է, և ինքնուրույնության և ստեղծագործականության դրսևորման աստճանը յուրաքանչյուրի մոտ կարող է տարբեր լինել:

Փորձը ցուց է տալիս, որ կարելի է առանձնացնել մի շարք խնդիրներ, որոնք փոխադարձաբար կապակցված են աշակերտների ստեղծագործականության, ինքնուրույնության զարգացման հետ: Այդ խնդիրներն են.

- ✓ Երեխայի ստեղծագործական ունակությունների և ինքնուրույնության զարգացում:
- ✓ Բանավոր ծոսքի զարգացում
- ✓ Ինքնարտահայտվելու կարողության զարգացում

- ✓ Ազատ և անկաշկանդ շփում հասակակիցների և մեծերի հետ
- ✓ Նախաձեռնելու, համախմբված աշխատելու հմտությունների ձեռքբերում
- ✓ Աշխատասրբության, պատասխանատվության, ուշադրության դրսևորում
- ✓ Գեղագիտական ճաշակի զարգացում
- ✓ Տեսածի, լսածի վերաբերյալ խոսելու կարողություն
- ✓ Իրավիճակը շտկելու կարողություն
- ✓ Բարդույթներից ազատագրում

Ենթադրվում է, որ ուսումնական գործընթացու աշակերտների ինքնուրույնությունը և ստեղծագործականությունը խթանելու հիմնական բաղադրիչ գործողություններն են.

- ✓ Խնդրի պլանավորում և բաշխում
- ✓ Համապատասխան նյութերի և դիդակտիկ միջոցների կիրառություն
- ✓ Ստեղծագործելու ազատություն
- ✓ Խրախուսում և գնահատում
- ✓ Մծալի իրավունքի պահպանում
- ✓ Հարգանք ընկերոջ կարծիքի նկատմամբ
- ✓ Համագործակցություն

Ինքնուրույնության և ստեղծագործականության խթանման նպատակով, ենթադրում են, որ աշակերտների մոտ ձևավորվելով որոշակի առումով «ազատ տարածք» սեփական մտքերը և կարծիքները արտահայտելու, բաց քննարկումներին մասնակցելու, ինչպես նաև դրանք ինքնուրույն խթանելու և կազմակերպելու համար, աշակերտները կարողացան բավականաչափ ինքնահաստատվել, ավելի վստահ և ինքնուրույն զգալ դասի ժամանակ և տնային հանձնարարություն կատարելիս: Շատկարևոր գործոն է նաև սուցչի՝ խրախուսելու և աշակերտին սխալվելու իրավունք վերապահելու մարտավարությունը, որը նա կիրառեց հետազոտական դասերի ընթացքու: Իսկ այս գործոնները ինքնստիքյան բերում են անձի մոտ ստեղծագործական մտքի խթանմանը, առավել ազատ և անկաշկանդ ուսումնական գործընթացի կազմակերպմանը:

Ինքնուրույնությունը և ստեղծագործականությունը հիմնված են երևակայության, ինտելեկտի, գյուտարարության և ինքնակրթության վրա: Կարելի է առանձնացնել ինքնուրույնության երեք հիմնական բաղադրիչներ.

1. Իրաեկություն՝ գիտելիք, հմտություն, փորձ

2. Ստեղծարար մտածողություն՝ ճկունություն, համառություն որոշում կայադնելիս, կրեատիվ մտածողության մեթոդների կիրառում

3. մոտիվացիա՝ ներքին՝ սեփական հետաքրքրվածությունը խնդրի լուծման ժամանակ, ինքնակատարելագործման ձգտում և գիտելիքների կիրառում, և արտաքին մոտիվացիա՝ նյութական խրախուսում և առաջխաղացում:

Ինքնուրույնության և ստեղծագործական հմտությունների ձևավորման համար վտանգավոր է հին մեթոդների կիրառումը, որոնք թույլ չեն տալիս նոր գաղափարի և դրա իրականացման համար համապատասխան հմտությունների և գիտելիքների դրսևորմանը: Ինքնուրույնությունը և ստեղծագործականությունը, ինչպես նաև յուրաքանչյուր ընդունակություն, անընդհատ զարգացման կարիք ունեն: Կան մի շարք գործողություններ, որոնց իրականացման դեպքում բարձրանում է աշակերտների՝ ինքնուրույն աշխատելու ցանկությունը՝

- ✓ Հոգեբանական հատկանիշների վերլուծություն՝
- ✓ Մտքերի վերարտադրության մեթոդների ուսուցանում
- ✓ Խմբում աշխատելու կանոնների ուսուցում և դերերի բաշխում

Աշակերտների ինքնուրույնության բարձրացման կարևոր միջոց է մոտիվացիայի բարձրացումը

Այսպիսով, դպրոցում սովորող աշակերտների ինքնուրույնությունը և ստեղծագործ ունակությունները խթանում են մանկավարժական հաջող գորխունեությունը, որն իրականացվում է համապատասխան մեթոդների, միջոցների օգնությամբ, կիրառելով նորագույն տեխնոլոգիական միջոցներ:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Հենվելով թեմատիկ մանկավարժական գրականության ուսումնասիրության, ինչպես նաև իմ մանկավարժական գործունեության ընթացքում ձեռք բերված փորձի վրա, կարող եմ եզրակացնել, որ կրտսեր դպրոցականների մոտ ինքնուրույնության և ստեղծագործականակությունների զարգացման համար կարևոր է, որպեսզի երեխաների համար ստեղծվն սովորելու բարենպաստ պայմաններ, որոնց պարագայում նրանք հնարավորություն կունենան ինքնուրույն ձեռք բերել գիտելիքներ, գտնել խնդիրների լեծումներ, հաղթահարել ուսումնառության ընթացքու հանդիպած դժվարությունները:

Այն աշակերտները, որոնց մեջ մանկավարժական հաջող գործունեության ընթացքում ձևավորվում են ինքնուրույնության հակումները, որպես կանոն, բավական մեծ հետաքրքրություն են ցուցաբերում ուսման հանդեպ, մծտապես ձգտում են նոր գիտելիքներ ստանալ, վերլուծություններ և մտահանգումներ կատարել: Այսպիսի աշակերտները ևս կարող են բազմաթիվ սխալներ կատարել իրենց ուսումնառության ընթացքում, սակայն նրանց առավելությունը կայանում է նրանում, որ կատարած սխալներից այս աշակերտները չեն հուսահատվում և փորձում են ուղղել այդ սխալներ:

Աշակերտի մեջ ինքնուրույնության ը նախաձեռնողականության զգացումը զուգորդվում է նաև ինքնավերահսկողության և կամային հատկանիշների զարգացմամբ:

Այս համատեքստում կարևոր և առանցքային է նաև մանկավարժի դերը: Նրա խնդիրն է ստեղծել բարենպաստ հոգեբանական մթնոլորտ, որի պարագայում աշակերտները հետաքրքրված և շահագրգռված կլինեն ուսումնական գործընթացով, կձգտեն ակտիվության և նախաձեռնողականության, ինչպես նաև ընդհանուր ինքնուրույնության: Դրա համար մնկավարժը կարող է կիրառել ուսումնական գործունեության կազմակերպման նորագույն մեթոդները, տեղեկատվական տեխնոլոգիաները, աշակերտների հետ աշխատանք կատարելու անհատական և խմբակային ձևեր, ինքնուրույն և ստեղծագործական աշխատանքներ և այն:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. <https://lib.armedu.am/category/56>
2. https://usum.am/load/ashakertneri_inqnowrowyn_gorcowneowtyan_kazmakerpman_dery/128-1-0-3575
3. Վ. Թորոսյան, Վ. Չիրուխյան, Մ. Մանուկյան, Մեթոդական աշխատանքը դպրոցում, ձեռնարկ, «Զանգակ» հրատարակչություն, 2014 թ.
4. Белоусов А.К. //Психология общения 2015
5. Туник Е.Е Диагностика креативности